

№ 28 (801)
Ліпень 2020 года

Краязнаўчая газета

Выдаецца з красавіка 2003 года

kazeta.by

bfk.by

У нумары:

- ➔ Рупліўцы і творцы: **Валянціна Тарановіч з Любашава і Валянцін Семяняка з Зэльвеншчыны** – *стар. 2 і 5*
- ➔ Будзем памятаць: **музейшчык, краязнаўца, кнігалюб Лявонцій Клок** – *стар. 3 і 6*
- ➔ **Малая радзіма: пра вёску Пагост і хутары Абісініі** – *стар. 4*

Краязнавец з Дзятлава ўшаноўвае сваіх землякоў

Застаць дома ў Дзятлаве грамадскага актывіста Валерыя Петрыкевіча амаль немагчыма. Ён заўсёды ў творчых і грамадскіх справах, а іх хапае. У мінулыя гады спадар Петрыкевіч шмат зрабіў дзеля захавання памяці сваіх знакамітых землякоў. Дзякуючы Вале-

рыю Міхайлавічу і калектыву Дзятлаўскага гісторыка-краязнаўчага музея на будынку ўстановы з'явілася мемарыяльная шыльда, прысвечаная яго бацьку Міхасю Петры-

кевічу (1913 – 1999), які і заснаваў гэты музей. У вёсцы Зачэпічы быў адкрыты пару гадоў таму мемарыяльны камень з шыльдай, прысвечанай тром заходнебеларускім паэтам – Васілю Струменю, Гарасіму Праменю і Петрусю Граніту, якія былі родам з гэтай вёскі.

Яны актыўна друкаваліся ў заходнебеларускіх газетах і часопісах. Пры жыцці толькі Петрусю Граніту ўдалося выдаць дзіцячую кніжку вершаў «Сцяжынка». Іншым паэтам з Зачэпічаў сваіх кніг пабачыць не ўдалося. Штогод у Зачэпічах адбываецца Гродзенскае абласное свята беларускай паэзіі і песні. Вось і сёлета яно плануецца ў жніўні.

У вёсцы Труханавічы, дзе жыў паэт Нікіфар Жальба, з'явілася яму прысвечаная мемарыяльная шыльда. І гэта ўсё з добрай рукі В. Петрыкевіча.

Цхайлавіч з'яўляецца арганізатарам ушана-

вання памяці вядомага грамадскага дзеяча, паэта, публіцыста, доктара філасофіі Ігната Дварчаніна (1895 – 1937), які родам з вёскі Погры і якога знішчылі ў сталінскіх лагерах. Валерыя Міхайлавіч разам з супрацоўнікамі мясцовага музея і ТБМ пры падтрымцы кампаніі «Зробім лепш – 2020» устаўляе ў вёсцы камень з мемарыяльнай шыльдай; аднавіў таксама шыльду на адной з хатаў – на месцы, дзе быў бацькоўскі дом І. Дварчаніна. А каля аднаго з дзятлаўскіх хутароў пастаўлены крыж,

прысвечаны паўстанцам 1863 года.

Сёлета плануецца таксама ўстанавіць шыльду, прысвечаную заходнебеларускаму паэту і выдаўцу Сяргею Хмару (1905 – 1992), які нарадзіўся ў вёсцы Казлоўшчына. А таксама запланаваная ўстаноўка і помніка Канстанціну Астрожскаму – заснавальніку Дзятлава.

Вось так В. Петрыкевіч з Дзятлава знаходзіць час і робіць добрую справу не толькі для роднага кутка, але і для ўсёй Беларусі па ўшанаванні славных людзей Бацькаўшчыны. Таму краязнаўцам з іншых рэгіёнаў Беларусі ёсць з каго браць прыклад.

Сяргей ЧЫПРЫН
Фота айтара

На тым тыдні...

Ратуемся спадчынай

У в. Аброва Івацэвіцкага раёна дакументы на баявы ўзнагароды Мікалая Люшкевіча днямі ўручылі (праз 75 гадоў) яго дачцэ Анастасіі. Мікалаі Сяргеевіч быў прызваны на фронт у ліпені 1941 г. Да Перамогі не дажыў усяго 14 дзён, памёр у шпіталі ад цяжкага ранення. Ён так і не пабачыў сваю малодшую дачку Марыю, якая нарадзілася ў час вайны. За смеласць і адвагу ўзнагароджаны ордэнамі Славы III ступені і Чырвонай Зоркі, медалём «За адвагу». Але ўзнагароды так і не паспелі ўручыць.

14 ліпеня пасведчанні да дзяржаўных узнагародаў СССР прывёз у Аброва консул-саветнік генеральнага консульства Расіі ў Брэсце Павел Марозаў. Уручыў іх Анастасіі Тысавіч, дачцэ героя Вялікай Айчыннай, якая была з пляменніцай Галінай (якая і «раскапала» гісторыю). Павіншавалі жанчыну таксама мясцовыя і раённыя ўлады, настаўнікі і вучні Аброўскай СШ.

11 ліпеня ў філіяле «Музей “Лошыцкая сядзіба”» пачала працаваць фотавыстава пад адкрытым небам «А ў нас во дворе...».

Будынак прысядзібнага флігеля ўзведзены ў 1890-я гг. з дрэва ў стылі мадэрн, размешчаны ў гістарычнай частцы Лошыцкага сядзібна-паркавага ансамбля недалёк сядзібнага дома на беразе Свіслачы. У канцы XIX – пачатку XX ст. у флігелі жыў у праўляючы сядзібай. На другім паверсе быў бильярднай пакой. У савецкія часы будынак стаў шматкватэрным домам, дзе жылі сем'і з в. Лошыца Мінскага раёна. У 1990-я гг. будынку прысвоены адміністрацыйны статус, яго займаў «Мінск-зеленбуд». У верасні 2011-га ўвайшоў у структуру Музея гісторыі горада Мінска, праз 4 гады – частка філіяла «Музей “Лошыцкая сядзіба”».

Выстава паказвае малавядомыя старонкі жыцця флігеля ў 1970-я гг. У яго двары жыхары стварылі палісаднік з садовымі кустамі і дрэвамі; дзеці гулялі ў футбол, дарослыя – у даміно; школьнікі каталіся на веласіпедах, узімку – на санках.

Фотаматэрыялы для выставы прадстаўлены былымі жыхарамі дома – сем'ямі Кажэкаў, Асіпенкавых і Барысевічаў. Узмацняюць уражанне музыка 1970-х, аўдыяспектаклі, песні з кінастужак пра той час.

Фотавыставу можна паглядзець таксама і на сайце Музея гісторыі горада Мінска.

15 ліпеня ў Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь пачала працу фотавыстава, прысвечаная 610-годдзю Грунвальдскай бітвы «Грунвальд-Сёння». Нагадаем, што Грунвальдская бітва (15 ліпеня 1410 года) стала вырашальнай бітвай у ходзе Вялікай вайны 1409 – 1411 гг. злучаных сілаў Польскай Кароны і Вялікага Княства Літоўскага супраць Тэўтонскага ордэна. Яна лічыцца адной з буйнейшых цягам усёй эпохі Сярэднявечча. Перамога менавіта ў гэтай вайне зрабіла ВКЛ адной з магутных дзяржаваў Сярэднявечнай Еўропы.

Ідэя фотавыставы – адлюстраванне ўздзеяння гістарычнай памяці ў сучасным грамадстве на культуру праз ваенна-гістарычную рэканструкцыю перыяду XII – XVI стст. Рэалізацыя ідэі – экспанаванне фотаматэрыялаў беларускіх і замежных гістарычных фестываляў, найбуйнейшым з якіх з'яўляюцца фестываль «Наш Грунвальд» у Беларусі і «Дні Грунвальда» ў Польшчы. Праект суправаджаецца дадатковай інфармацыяй і будзе даступны для тых, хто наведвае музей віртуальна. Пабачыць выставу можна да 10 верасня.

Натхніць працаўнікоў сельскай гаспадаркі ў гарачы час добраю песняй – такую місію ўсклаў на сябе вядомы не толькі на Старадарожчыне фальклорны калектыў «Языліца». Народны ансамбль народнай песні выступіў для рупліўцаў сельгаспрадпрыемства. Канцэрт прайшоў на малочна-таварнай ферме ААТ імя Скарцова і Маёрава.

Скарыстаная інфармацыя з сайтаў газет «Івацэвіцкі вестнік», «Навіны Старадарожчыны», паведамленні ў «Музея “Лошыцкая сядзіба”», Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь.

Песня жыцця

У кожнага чалавека свая жыццёвая сцяжынка. Як пісаў наш знакаміты зямляк Васіль Праскураў, яна – як тая песня... Песня жыцця чалавека мае розныя матывы – часам гучаць у ёй вясёлыя ноткі, а бывае яна сумная-сумная. Але гэтую зменлівую песню павінен праспяваць кожны з нас.

Пра ўсё гэта мне падумалася, калі я размаўляла з Валянцінай Тарановіч з вёскі Любашава. Колькі ж сумных нотак у жыццёвай песні гэтай жанчыны! А па знешнім выглядзе і не здагадаешся. У Валянціны Сяргееўны прыветлівы позірк вачэй, крышачку сумнаватая ўсмешка на вуснах і простая, шчырая вясковая гаворка, што лёцця і лёцця, вяртаючы жанчыну ў мінулае...

Колькі памятае сябе Валянціна Сяргееўна – заўсёды побач з ёю была кніга. Пасля напружаннага працоўнага дня бацькі клаліся спаць і выключалі святло. Але дзяўчынка ціхенька брала пад коўдру ліхтары і гартала старонку за старонкаю. А назаўтра – бягом у бібліятэку па новую кнігу. Вяртаючыся дамоў, некалькі разоў прыпыніцца, захопіцца чытаннем. Пакуль дабязжыць да хаты – кніга прачытаная.

Магчыма, гэтая любоў да чытання і кнігі зрабіла яе тым, кім яна ёсць. Валянціна Сяргееўна закончыла тэатральна-мастацкі інстытут. Амаль два дзясяткі гадоў прысвяціла працы ў галіне культуры. Была загадчыца сельскага клуба ў роднай вёсцы Любашава. «Як жа цікава было працаваць у тых гадах! – узгадвае жанчына. – Якіх толькі аматарскіх аб'яднанняў не было створана для вясцоўцаў!» Для лялечнага тэатра яна выпісвала лялькі з Масквы, акцёры-дзеткі выступалі з рознымі пастаноўкамі. І сёння бачыць жанчына працаг сваёй працы – колішняя наведніца драматычнага гуртка, артыстка Алена Макатрэвіч цяпер кіруе ў Ганцавіцкай раённай бібліятэцы ўзорным лялечным тэатрам «Усмешка», пастаноўкамі якога захапляюцца не толькі месцічы, але і госці з краіны і замежжа.

Славіўся ў 1970-х гадах патрыятычны клуб «Подзвіг», арганізаваны маладым спецыялістам В. Тарановіч. Хораша, святочна праводзілі юнакоў у армію і абавязкова падтрымлівалі сувязь з камандаваннем часці, дзе служылі землякі. Атрымлівалі лісты-падзякі ад камандзіра часці, а затым на сходзе, пад час святоч-

нага канцэрта, абавязкова зачытвалі ўрыўкі з лістоў. Бацькі салдатаў свяціліся ад шчасця і гонару за сваіх сыноў. А хлопцам нічога не заставалася, як служыць спраўна, не зганьбіць сябе перад вясцоўцамі.

Актыўную, руплівую работніцу культуры заўважылі ў раёне, запрасілі працаваць інструктарам райкама камсамолу. Па цяжкім выхадзе вярнуцца працаваць у родную вёску, але ўжо ў сельскі Савет. Менавіта тут адчувала сябе па-сапраўднаму шчаслівай. І хоць была магчыма выехаць разам з мужам Мікалаем у іншую мясцовасць, дзе маладой пары прапаноўвалі працу і жыллё, усё ж вырашылі будавацца тут і нават на бацькоўскім пляцы.

Сямейнае жыццё цякло ціхай, а часам бурлівай крынічкай. Разам з мужам сваімі рукамі адбудавалі цудоўную хаціну. У працы і з песнямі праходзілі гады, падрасцалі дзеткі Святлана, Наталля і Аляжка, радалі бацькоў, напайнялі хату смехам, любоўю, вяселлю. Не

заўважылі, як сталі яны дарослымі і адправіліся ў самастойнае жыццё. Здавалася, што бурліць гэтай крынічка бестурботна і далей. Але аднойчы памутнела ў ёй вада ад слёзаў і гора, што абрынуліся на сям'ю Тарановічаў, – не стала малодшанькага сына Алега. Валянціна Сяргееўна кажа, што самае цяжкае для яе, матулі, у гэтай трагедыі – неабходнасць жыць далей. Ад напатак на гора падарвалася яе і мужава здароўе. Патрэбна было дзесьці браць жыццёвыя сілы. І Валянціна Сяргееўна ў самоце сваёй не адасобілася, не адварнулася ад людзей. Праўду кажучы, што глыбока глядзяць у сэрцы людзей тыя вочы, якія больш за ўсё плакалі. І пачалі з'яўляцца паэтычныя радкі пра сына, зямлякоў, мілыя сэрцу краявіды. Вясёлая песня, што суправаджае жанчыну па жыцці, саступіла мелодыі паэзіі. Вершы В. Тарановіч друкуецца на старонках мясцовай прэсы, і не толькі.

А яшчэ жанчына захапілася краязнаўствам, пачала актыўна збіраць матэрыялы пра зямлякоў, якія перажылі ваеннае ліхалецце, пра мінулае роднай вёсачкі Любашава і яе сучаснасць. Напэўна, яна нават і не здагадваецца, якую важную справу для аднавіцкоўцаў робіць. Па драбніцах, па невялічкіх успамінах, крок за крокам яна ў матэрыялах апавядае пра гісторыю вёскі і людзей, якія стваралі яе. Пазнаёміўшыся з краязнаўчымі матэрыяламі, сабраннымі В. Тарановіч, разумееш, што такую працу можа выканаць толькі той чалавек, які вельмі любіць сваю маленькую радзіму. Паболей бы такіх...

Хутка ў Валянціны Сяргееўны юбілей. За плячыма добры стос гадоў, дзе перапляліся ў адзінае радасць і гора, жаночае шчасце і слёзы, выпрабаванне лёсам і спакой, песня і паэзія... Жыццё працягваецца.

Тацяна МАЛЯЎКА,
Ганцавіцкі раён
Фота з сайта газет
«Савецкае Палессе»

Будзет памятаць мы...

Кнігазбор музейнага рупліўцы

Памяці гісторыка, краязнаўцы
і бібліяфіла Лявонція Клока

Калісьці ў далёкім застойным 1977 г. знайшліся агульныя знаёмыя (Мінск – вялікая вёска!), якія далі мне яго адрас. Тады, паміж 3-м і 4-м курсамі БПШ, у часы безраздзельнага ідэйнага панавання КПСС, савецкі студэнт цалкам прыйшоў да ўсведамлення усёй ілжывасці афіцыйнай прапаганды. Спрыялі таму не толькі канкрэтныя людзі, але і кнігі: руская класічная літаратура і руская гісторыя (і тое, і другое ў выданнях дарэвалюцыйнага друку).

Аказваецца, зусім побач з нашай незабыўнай вуліцай Артылерыстаў, сярод так званых «залінейнага» раёна жыве ўнікальная для тагачаснага Мінска асоба з надзвычай вялікай бібліятэкай. Маленькая хаціна ў прыватным сектары літаральна набітая кнігамі, сярод якіх відэавочна пераважалі старыя выданні. Іх гаспадар пэўна ж валодаў некалькімі замежнымі мовамі: добра памятаю фаліянты на французскай і польскай мовах.

Вялізная колькасць і прыгажосць старасвецкіх пераплётаў пакінула незабыўнае ўражанне. Толькі адзін раз бабачы падобныя скарбы, і я амаль адразу вырашыў: як толькі скончу інстытут і пайду працаваць – адразу пачну збіраць бібліятэку. Што і збылося. Я ўжо тады ўсвядоміў асабліва важнае хатняе бібліятэка для самавяхавання. Меркаваў: бібліятэка як неабходная частка дома і шырэй – асяродку штодзённага пражывання.

Уладальнік скарбаў аказаўся добрым, простым і чужым. Ён ДАВАЎ СВАЕ КНІГІ ЧЫТАЦЬ! І знаёмства нашае доўжылася амаль два дзесяткі гадоў.

Цяпер, калі неўзабаве будзе чвэрць стагоддзя ад дня яго смерці, яшчэ і яшчэ раз з малітоўнай удзячнасцю згадаем гэтага чалавека.

Лявонці Дзмітрыевіч Клок нарадзіўся ў Мінску 11 верасня 1924 г. у сям'і чыгуначніка (адсюль «залінейны» раён), быў адзіным дзіцём у сям'і.

Яго бацька Дзмітрый Купрыянавіч нарадзіўся ў 1890 г. у в. Загор'е Карэліцкага раёна. Да 1913 г. жыў у роднай вёсцы, займаўся гаспадаркаю. А ў 1913-м пераехаў у Мінск, і з гэтага часу аж да 1956-га працаваў на чыгуныцы. Яго маці Марыя Канстанцінаўна – ураджэнка в. Калядзічы Мінскага раёна, нарадзіла-

ся ў 1899 г. у сям'і беднага селяніна і да замужжа была хатняю гаспадыняй.

У сем гадоў Лявонція паступіў у падрыхтоўчы клас 35-й пачатковай школы г. Мінска, па сканчэнні 4 класа перайшоў у СШ № 60, дзе вучыўся да 1941 г. Скончыў 9 класаў – вучобу перарвала вайна.

Тут варта зрабіць важную заўвагу. Перад вайной бацька Лявонція быў арыштаваны, і нейкі час яго ўтрымлівалі ў «тым самым» доме па вул. Савецкай (маецца на ўвазе будынак КДБ, цяпер пр. Незалежнасці. – «КГ»). На адным з попытаў запатрабавалі імёны вядомых яму «ворагаў народа». Ён назваў двух, аб якіх ведаў, што яны зусім нядаўна памерлі. Ці дапамаглі даволі наіўныя хітрыкі, ці гэта пэўным чынам супала з «дэмакратычным» пераходам ад Яжова да Берыя, але яго адпусцілі. Па прыходзе немцаў ён паказаў сыну месца, дзе некалі сядзеў.

Лявонці Дзмітрыевіч згадваў, што калі ў акупацыйных газетах пачалі пісаць пра сталінскія рэпрэсіі, то многія мінчане гэтым артыкулам не вельмі давалі веры, лічылі шэраговаю правакацыяй. І толькі праз многія гады, пасля хрушчоваўскага выкрыцця культуры асобы, гэтыя ж чытачы прыйшлі да парадкальнай высновы: немцы, аказваецца, не манілі...

(Заканчэнне на стар. 6)

Бабуліны кросны

Высокія, дабротныя і нястомныя, яны займалі большую палову хаты. Такія вялікія кросны, на якіх можна было рабіць шырокае палатно, былі адны ў вёсцы. Каля іх стаяла нажная машына з вялікімі коламі, калаўрот, на якой бабуля прала воўну, і Валя любіла назіраць, як спрытна ў яе руках лятала верацяно. І гэтыя кросны, і калаўрот колісь прывёз з Польшчы яе дзядуля Ігнат для сваёй вялікай сям'і.

Перш чым што-небудзь выткаць, трэба было спрасці воўну. І пралі яе не толькі ў Валінай хаце, а хадзілі вясковыя жанчыны адна да другой. Гэта называлі так: «Хадзіць на папрадухі», альбо – «На вяржоркі». Збяруцца ў чый-небудзь хаціне дзесць-дваццаць жанчынаў і цэлы вечар прадуць воўну. Калі не было электрычнага святла – пралі пры лучынах ці пры газавых ляпках. Пры такім слабым асвятленні радкаўскія працаўніцы гадамі пралі воўну. А нітак патрэбна было шмат, бо вялікімі былі сем'і. Калі стомяцца прасці – пачынаюць спяваць. Ды так прыгожа:

*У канцы грэблі шумяць
вербы,*

*Што я насадзіла,
Няма таго міленькага,
Што я палюбіла...*

*Ці:
Чырвоная вішня
З-пад караня выйшла,
Адала мяне маці,
Дзе я не прывычна...*

*Альбо такую заспяваюць:
Под окном черёмуха
колышется,
Осыпая лепестки свои,
За рекой знакомый
голос слышится,
Да поют всю ночь
соловьи...*

Гэтай прыгожай песні навучыў жанчынаў Валін родны дзядзька Іосіф Аляшкевіч, які жыў у Чалябінску. І як прыгожа гучала яна ў два галасы! Спяваюць і плачуць, бо песні крана-

юць за жывое. Часцей за ўсё збіраліся на вяржоркі да сястры Валінай бабулі, Мані Хоміч. Яна жыла з мацахай, была ўдавой і вельмі любіла ладзіць вяржоркі ў сваёй хаце. Валіна бабуля заўсёды брала ўнучку з сабой. Трэба сказаць, што дзядзька вывучыла ўсе вясковыя песні. У нядзею да жанчынаў прыходзілі вясковыя музыкі з гармонікам і бубнам. Хуценька накрывалі стол, стаўлялі на яго што было ў хаце, а пасля распачыналі: полька, вальс, руская, кракавяк, кадрыля, цыганачка. Так дзядзька навучылася і спяваць, і танчыць.

І вось напрудзена нітак столькі, што можна сядцаць за кросны. Ткалі ў вёсцы па зімах, калі не было працы на зямлі. Пачынаецца чароўная дзеля: бабуля сядзе за працу, рыхтуе суравы з ільну ці з авечай воўны ніткі ў бабінах, замацоўвае іх на кроснах, расцягвае ніты, праз якія прапускае ніткі, запраўляе чайноў, замацоўвае бёрда. Яна ўжо дакладна ведае, што будзе ткаць, бо ніткі маюць розны колер: зялёны, ружовы, карычневы, жоўты, белы, чорны, сіні і г.д. А фарбаваліся яны спецыяльнымі хімічнымі фарбамі, што прадавала бабулі адна вясковая камерсантка, як кажуць цяпер. А тады яе называлі спекулянткай, бо гандлявала яна цішжом, а па фарбы ездзіла ў горад і потым перапрадавала. Валя добра памятае тыя маленькія каляровыя кулькі, у якіх была расфасаваная фарба. Яны былі маленькія, як аптэчныя, а паперкі мелі колер самой фарбы. Калі бабуля высылала ў ваду якую-небудзь фарбу і апускала туды ніткі, Валя са здзіўленнем назірала, як яны мяняюць колер з белага ці шэрага на каляровы. Фарбы былі такія трывалыя, што і праз паўстагоддзя не аблезлі.

А далей ідзе самае галоўнае: бабуля распачынае ткаць каляровую поцілку, вялікую і каляровую, і чай-

нок снуе сюды-туды, бёрда падганяе ніткі цясней, стукаюць педалі. Бабуля дазваляе і дзядзька пастукаць на кроснах. Яна сядзе на бабулінае месца і працягвае чайноў, стукае бёрдай, зробіць два-тры радкі, а да педаляў ножкі не дастаюць, бабуля націскае іх, а потым пачынае хутка ткаць сама. Праз некалькі дзён карпатлівай працы і няспыннага грукату бабуля здымае каляровую поцілку такой прыгажосці, што зацінае дух. Яна накідае яе на свой вялікі ложак, а Валя з разгону скача на яго і ўдыхае незвычайны пах новага вырабу. Бабуля грозіць пальцам: «Не парві, я не закончыла абрабляць!».

А вось абрабляла яна новую поцілку прыгожымі карункамі ручнай працы: вязала кручком, які па-мясцоваму называлі «шыдэлак». Карункі былі то белыя з чорным ці карычневым беражком, альбо ружовыя ці зялёныя з сінім беражком і г.д., выпліталі іх доўгі час, затым прышывалі па краях новай поцілкі. У куце каля ложка стаяла вялікая скрыня, якую таксама зрабіў Валін дзядуля Ігнат. У тую скрыню і складвала бабуля свой новы выраб. Там ляжалі святочныя і паўсядзённыя ручнікі, адзенне, якое ткалі і шыла сама, коўдры (ці поцілкі, як іх называлі ў вёсцы) і шмат розных жаночых дробязяў, якія Валя вельмі любіла разглядаць. Гэта былі прыгожыя ніжнія сарочкі з тоненькага белага саматканага палатна, аздобленыя найпрыгажэйшымі каруначкамі і з дзвюма тоненькімі шлейкамі. Да слова, такія каруначкі любіў выплятаць і Валін тата. Яна нават памятае, як ён рабіў тыя карункі. Гэтыя прыгожыя вырабы апраналі толькі ў свята, а для паўсядзённай носкі адзенне было не такім прыгожым, прасцейшым і з таўсцейшых нітак, каб насілася не адзін год, бо сам працэс вырабу адзення быў вельмі доўгім, а пачынаўся... з хлява, у якім гадавалі сваіх авечак, ад якіх і бралі воўну, а таксама з палетка, на якім рос льянок.

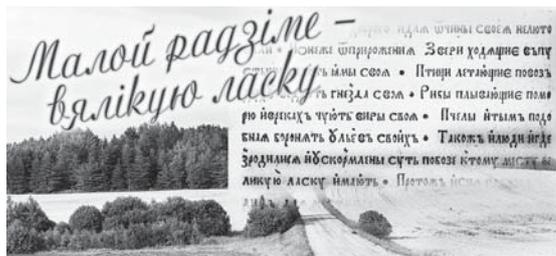
Амаль палова вясковых жанчынаў прасіліся да Валінай бабулі, каб выткаць што-небудзь для сябе, бо такога агрэгата ў іх не было. І грукат у хаце стаяў цэлую зіму, нібы цягнік ідзе на перагоне: «Грук-грук, грук-грук...».

Кросны тыя Валін тата разабраў толькі тады, калі з'явілася магчымасць купіць адзенне і бялізну ў магазінах.

**Валянціна БАБКО-АЛЯШКЕВІЧ,
в. Радкава
Салігорскага раёна**

Аўтар у салігорскай бібліятэцы на мерапрыемстве, прысвечаным калядным святкам. Прыгожыя поцілкі і іншыя рэчы арганізатары збіралі на Салігоршчыне

Жыві, мая вёска!

Сёлета палеская вёска Пагост будзе адзначаць сваё 500-годдзе. Гэтае старадаўняе сяло знаходзіцца на Тураўшчыне, у міжрэччы Прыпяці і Свігі, у адным з самых прыгожых і маляўнічых мясцінаў Беларусі.

У вёсцы надзвычай цікавы лёс, бо не кожнаму паселішчу выпала гістарычна знаходзіцца ў акалічэнні лясных угоддзяў і водных прастораў, а цяпер быць тэрытарыяльна ў складзе Нацыянальнага парка «Прыпяцкі», створанага ў 1996 годзе на базе аднайменнага запаведніка і Прыпяцкага прагібу. А гэта – велізарная прастора паміж Старобінам, Жыткавічамі, Туравам і Петрыкавам, дзе ёсць багаты залежы гаручага сланцу, бургана вугалю, торфу, гліны, пяску, сапрапелю і іншай мінеральнай сыравіны.

Адметна і тое, што жыхары Пагоста збераглі духоўную спадчыну і увайшлі ў дваццаць першае стагоддзе з сабранай і сістэматызаванай разнастайнай песеннасцю, традыцыямі і абрадамі, прычым у некранутым часам выглядзе. Такое наўрад ці знойдзеш у іншых рэгіёнах нашай краіны! У вёсцы і цяпер жыўць самабытныя паданні і легенды, што перайшлі з мінулых вякоў, вядомыя дзівосныя прадметы побыту, шматлікія рэліквіі і сімвалы – сапраўдныя культурныя каштоўнасці народа.

Выдатны падарунак сваім землякам з нагоды юбілею малой радзімы зрабіў уладжэнец Пагоста Міхась Кузьміч. Письменнік, публіцыст, кандыдат філасофскіх навук, аўтар многіх кніг, лаўрэат літаратурных прэміяў і носьбіт заслужаных ганаровых званняў і ўзнагародаў, ён падрыхтаваў і выдаў кнігу «Мой Пагост» (Віцебск, 2020). Гэтае выданне на беларускай мове – другое па ліку (першае выйшла ў свет у 2018-м на рускай мове), творча перапрацаванае і дапоўненае. Праца аб'ёмна больш чым дваццаць улікова-выдавецкіх аркушаў з ілюстрацыямі прысвечаная адной вёсцы! Аўтар сродкамі роднай мовы перадаў гучанне і прыгажосць назваў пагосцкіх сенажацяў, маленькіх азёраў, ручаінаў, палёў і гаёў. Пры-

вёў мноства мясцовых тапонімаў, расшыфраваў іх значэнне, паказаў пакаленне самабытных людзей, якія пакінулі на роднай зямлі незабытыя следы. Письменнік з любоўю і замілаваннем адзначае: «...не бачыў нідзе вёскі, якая б нагадвала нашу. Пагост належыць да аднаго з самых маляўнічых паселішчаў краіны і сярэдзі іх шматлікасі вылучаецца сваімі непаўторнымі рэальнымі жывымі асаблівасцямі».

У сваёй дакументальнай хроніцы, дзе выкарыстаныя шматлікія архіўныя дадзеныя і матэрыялы друку, М. Кузьміч прасочвае гісторыю сваёй вёскі ад самых яе вытокаў. Ён піша: «У некаторых крыніцах існуе спасылка на тое, што ўпершыню вёска ўпамінаецца ў летапісе Тураўскага краю ў пачатку XVI стагоддзя (...). У 1520 годзе князь Канстанцін Астрожскі, якому яна належала, перадаў яе ў валоданне Тураўскаму Свята-Успенскаму сабору. Гэтая дата лічыцца яе нараджэннем, вобразна кажучы, годам «нараджальнага крыку». Сам акт перадачы, або дарэння, пацвярджае згадку пра тое, што Пагост існаваў раней. Для мяне значнасць упамінавання ўяўляе сабой тую гістарычную першааснову, на якую можна нанізваць услед, як пацеркі на нітку, факты, падзеі, лічы, справы, лёсы землякоў не аднаго пакалення. А гэта значыць – усё тое, што завецца сялянскім жыццём».

Трэба аддаць належнае аўтару – кніга атрымалася грунтоўная: з дакументальнай дакладнасцю выкладзеныя важныя факты з гісторыі Пагоста ад даўніны да нашых дзён, дадзеная аб'ектыўная характарыстыка сацыяльна-эканамічнага развіцця паселішча ў кантэксце са становішчам

у раёне, вобласці, краіне, праўдзіва паказанае жыццё палешукоў у пераломныя перыяды. Письменнік стварыў яркія, запамінальныя вобразы землякоў, якія ў любых умовах знаходзілі шчасце ў добра сумленнай працы на зямлі, мужа змагаліся з нягодамі, што прыносілі ім прыродныя і грамадскія катаклізмы. З гонарам расказвае ён пра дасягненні жыхароў Пагоста ў шматлікіх галінах дзейнасці, асабліва ў савецкія часы, калі пагастчане па выніках сваёй працы неаднаразова былі ўдзельнікамі прэстыжных выставак і форумаў, атрымлівалі дзяржаўныя ўзнагароды і пашану. А выдатных людзей у гэтай вёсцы заўсёды было вельмі многа! І амаль пра кожнага аўтар расказаў, прасачыў за іх лёсамі, часта складанымі і трагічнымі. Цікава, што самі жыхары вёскі, якія паспелі ўжо азнаёміцца са зместам кнігі, адзначаюць гэты характэрны момант: іх зямляк стварыў цудоўны пісьмовы помнік лепшым людзям Палесся.

Не абмінуў аўтар кнігі і трагічныя моманты ў жыцці роднай вёскі, яскрава адлюстравваў падзеі, што адбываліся тут у час Першай сусветнай, грамадзянскай войнаў, у гады нямецка-фашысцкай акупацыі. Паказаў мужнасць і гераізм нашых людзей, іх гора і пакуты. Пахлапаціўся і пра спісы тых, хто загінуў ад рук гітлераўцаў і іх паслугачоў, хто пабываў у нямецкім рабстве.

Аўтар шчыра прызнаецца: «Кожны новы дзень наш пачынаецца з раніцы. А ў мяне яшчэ з вяртання ў думках у вёску, да бацькоўскага дому, магілы бацькоў, да Тура, Прыпяці і Свігі, да тых сцёжак і бальшакоў, якія памятаюць нашае басаногае дзяцінства. Туды, дзе заўсёды проста ад глыбокага ўсведамлення, што нічога ў жыцці не паўтараецца і не вяртаецца. Дзеянне з рознымі адценнямі западае ў душу, як рытуал і як малітва для верніка».

Хвалюе М. Кузьміча і далейшы лёс роднай вёскі. Ён выказавае свае патаемныя і галоўныя пачуцці: «Жыві, родная вёска, жыві доўга, наш непаўторны прыстанак, абуджай у кожным лепшыя пачуцці і высакародныя намеры! Няхай для цябе заўсёды, пры любых абставінах знойдзецца месца на гэтай прыгожай, Богам бласлаўленай міжрэчанскай зямлі!» На яго думку, як бы, што і колькі ні гаварылі філосафы новай сучаснай свабоды і касмапаліты, няма чалавека без Радзімы – вялікай духоўнай каштоўнасці. І мы шчаслівыя, што ў нас ёсць яна, маленькая кропка на агромністай карце планеты.

Міхась СЛІВА

У працяг публікацыі

Зноў пра хутары Абсінія і суседнія

У № 18 – 19 газеты быў надрукаваны мой артыкул пра хутары. Рады, што тэма, блізкая мне, зацікавіла рэдакцыю. Зразумела, што яна многіх хвалюе і будзе хваляваць, а для хутаранаў і іх нашчадкаў – своеасаблівае стрэжка. Або – код, які нельга забываць. Хачу ў працяг прапанаваць два амаатарскія фотаздымкі, зробленыя ў сярэдзіне 1960-х гадоў.

На першым здымку (зробленым з боку маёй хаты, ад хутара Бронэка) – гара Гарадзішча. Пры яе падножжы два гады таму ўсталяваны знак, што яна – гісторыка-культурная каштоўнасць, гарадзішча IV – VII стст. Вышыня – прыкладна 300 м над узроўнем мора. З вяршыні добра бачныя ваколіцы. Асабліва – у тыя часы, калі гара была не такая зарослая.

Другі здымак рабіўся з яе вяршыні ў бок хутарскай вёскі. Бачны хутар Абсінія. Мінула прыкладна 55 гадоў, а як усё змянілася! Ачысцілі ад дрэваў бліжэйшы на плане ўзлесак. Цяпер там поле для пасаваў. Але ўраджай не вельмі добры – глеба цяжкаватая, гліністая. Але затое вятрам ёсць дзе разгуляцца. І часта на Гарадзішчы ў гэтым месцы шмат паваленых дрэваў.

Пяройдзем да разгляду наступнай паласы лесу. Цяпер яна заселена дачнікамі, там размешчанае садовае таварыства «Дынама». Тут лепшшы спартсменаў, трэнераў, медыкаў.

А ўдалечыні перад апошнім кавалкам лесу,

які называюць борам, яшчэ можна разгледзець раскіданыя па абшары хутары Абсініі – хаты, гаспадарчыя пабудовы. Я іх вельмі добра памятаю, хаця ў той час быў дзіцем. Бацька Браніслаў працаваў бригадзірам брыгады «Абсінія» і зрэдку браў мяне з сабою на працу. Няма цяпер тых хатаў і пабудоваў. Толькі ў памяці засталася Абсінія. Хаця – я не зусім маю рацыю. Адзін хутар застаўся, апошні. На здымку ён ледзь праглядаецца ў правым кутку. Гэта хутар Альбінішын. Так называлі яго гаспадыню, а прозвішча гаспадароў было Радзівончык. Але ў нашай мясцовасці больш значным лічылася, хто ў сям'і галоўны. Так, нашу хату спачатку называлі хутарам Дамінісі, бо галавою сям'і была бабуля Дамінісія. Яна заўдвала ў часе кароткіх, але жорсткіх сутычак у нашай мясцовасці, у 1919 – 1920-м гадах. Толькі пазней пачалі называць хутарам Бронэка, па імені майго бацькі.

Іосіф ПАЎКАЛАС,
в. Навасёлкі-7
Маладзечанскага раёна

Чалавек з крылатай душою

У маляўнічым куточку Зэльвеншчыны, дзе блакітна-зялёная прастора дае адчуванне палёту, у атачэнні лясоў і пагоркаў міжволі думаецца, што менавіта ў такім месцы павінны нараджацца паэты.

І, сапраўды, нарадзіла іх Зэльвеншчына нямала: Уладзімір Мазго, Юрка Голуб, Валянціна Ададурава, Міхась Скобла... Ды хіба пералічыш? Гэта зоркі, паэтычныя прамяні якіх саграваюць нас ужо шмат гадоў. Але побач успыхнулі новыя і разгараюцца ўсё ярчэй і ярчэй: Яніна Шматко, Святлана Літвінчык, Валянцін Семяняка – член Саюза пісьменнікаў Беларусі, аўтар зборнікаў «На скрыжаванні» і «Зорка залатая». І мне захацелася бліжэй пазнаёміцца з паэтам-зямляком, чалавекам, які многа ўвагі надае ў сваіх творах роздому над сэнсам чалавечага жыцця і прызначэнні чалавека на Зямлі.

Паэтычная зорка Валянціна Семяняка разгарэлася ў вёсцы Князева:

*Паміж Зэльвай і Мастамі
Ёсць чудаўныя мясціны...*

Такімі радкамі з верша-гімна нашай школы «Князеўскі вальс» Валянцін Міхайлавіч выказвае любоў да сваёй маленькай радзімы, да таго месца, дзе ён праявіўся як асоба з паэтычнай натурай. Хоць ён і нарадзіўся ў Пружанскім раёне, але схільнасць да творчасці выявілася тут, на нашай Зэльвеншчыне.

Сям'ю Семянякаў, якая жыве ў нашай маляўнічай вёсцы, добра ведаюць не толькі аднавяскоўцы, але і многія зэльвенцы. І нездарма: жонка творцы, Валянціна Аляксандраўна, ужо пяць гадоў з'яўляецца дырэктарам мясцовай школы, а сам ён, няўрымслівы мастак і паэт, працуе наместнікам старшыні Зэльвенскага райвыканкама. Вельмі хочацца пазнаёміць чытачоў з яго жыццёвым шляхам і паэтычнай творчасцю.

Нарадзіўся Валянцін Міхайлавіч у 1963 годзе ў вёсцы Лыскава Пружанскага раёна. Праз год сям'я пераехала на радзіму бацькі ў вёску Цяглевічы Зэльвенскага раёна. Тут прайшлі яго дзіцячыя і юнацкія гады. Скончыў школу, фізічны факультэт Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы, Акадэмію кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь. Працаваў настаўнікам фізікі Славацкай сярэдняй школы, дырэктарам Дзяркацкай базавай школы, з 1987 па 1997 год – дырэктарам Князеўскай сярэдняй школы. Менавіта пад яго кіраўніцтвам школа пачала працаваць па індывідуальным вучэбным плане агульнаадукацыйнай школы з беларускай мовай навучанні!

Адзінаццаць гадоў В. Семяняка ўзначальваў аддзел адукацыі Зэльвенскага райвыканкама. З 2008 года працуе на пасадзе намесніка старшыні Зэльвенскага райвыканкама. Гэты чалавек заўсёды гатовы дапамагчы іншым у вырашэнні асабістых праблемаў, умее дараваць людзям іх слабасці.

Ён лічыць, што ўсё сваё ўчынкі трэба сувымяраць з уласным сумленнем, жыць у згодзе з сабою, быць уважлівым і цярплівым да тых, хто побач. Пры гэтым ён – прышчэповы кіраўнік, патрабавальны як да сябе, так і да падначаленых. Строгі і адначасова справядлівы.

Таксама ён узнагароджаны шматлікімі ганаровымі граматамі – як мясцовага ўраўню, так і нацыянальнымі.

У 2007 годзе Зэльвенская бібліятэка прэзентавала зборнік вершаў В. Семянякі «На скрыжаванні», а ў 2013-м у Выдавецкім доме «Звязда» пабачыла свет «Зорка залатая». Творы Валянціна Міхайлавіча многія з нас чыталі на старонках раённай газеты «Праца» і іншых перыядычных выданняў, у зборніку «Зоры над Зэльвянкай».

*Вершы могуць здарацца.
Вершы могуць прысніцца.
Могуць плакаць, смяяцца,
Крычаць і маўчаць,
У куточак забіцца,
Замайчаць, затаіцца,
Каб аднойчы абдыцца...*

Вершы В. Семянякі розныя. У кожнага – свой лёс, кожны мае сваю гісторыю, чым і вызначае сваю выключную каштоўнасць. Паэт-зямляк доўга не мог рашыцца прэзентаваць свой першы зборнік. Прычынаў гэтаму шмат, але асноўная, як яму здаецца, заключаецца ў тым, што ён ніколі не лічыў сябе літаратарам, паэтам. А тое, што час ад часу пад яго пяром нараджаюцца вершы, і да сёння ўспрымае з некаторым здзіўленнем і лічыць справай вельмі асабістай, нават інтымнай. Напэўна, таму большасць яго вершаў напісана і прысвечана блізкім людзям, сябрам, і нават самому сабе. У прыватнасці, верш «Аб жыцці» належыць да серыі прысвячэнняў самому сабе, якія аўтар пісаў некалькі гадоў запар да дня свайго нараджэння. Гэта пчырае імкненне асэнсаваць сваё прызначэнне на зямлі, усвядоміць асабістую значнасць для грамадства, радзімы, блізкіх.

Валянцін Міхайлавіч кажа: «Часам вершы нараджаюцца так хутка, імкліва, што ледзь паспяваем іх пакласці на паперу. І тым не менш, кожны з іх мае сваю гісторыю, чым, уласна кажучы, і вызначае сваю выключную каштоўнасць для аўтара. Калі я прыйшоў працаваць у аддзел адукацыі, то перш-наперш задумаўся аб шляхах аднаўлення традыцый, якія існавалі раней у сістэме адукацыі Зэльвеншчыны, у тым ліку культурных. Так было прынята рашэнне аб правядзенні раённых турыстычных злётаў, быў таксама аб'яўлены раённы конкурс мастацкай самадзейнасці супрацоўнікаў устаноў адукацыі. Цяпер ён праводзіцца раз на два гады і стаў сапраўднай з'явай у культурным жыцці нашага раёна. А першы конкурс мы праводзілі з удзелам абласнога тэлебачання. У ім прымалі ўдзел амаль усе калектывы устаноў адукацыі раёна. Вялася вялікая падрыхтоўчая работа, пісаліся сцэнарыі. І вось у гэты час, літаральна за некалькі

дзён да фінальнага канцэрта быў напісаны верш «Песні Зэльвеншчыны». Што рухала мной у час яго стварэння? Магчыма, памяць аб выдатных музычных традыцыях Зэльвенскага краю, якую імкнулася перадаць мне бабуля Вольга Міхайлаўна. Я памятаю, як яна спявала. Нас, сваіх унукаў, тады яшчэ зусім маленькіх, яна садзіла побач і прымушала запамінаць народныя песні, якіх ведала безліч. Я часта думаю, якая вялікая жыццёвая сіла ў нашага народа, якія трывалыя культурныя карані, калі малапісьменная вясковая жанчына імкнулася перадаць эстафету папярэдніх пакаленняў, каб не знік іх плён у бездні гісторыі!»

У вершаў В. Семянякі цікавыя гісторыі стварэння. Напрыклад, «Мушкетёры» – адзін з нямногіх яго твораў, пакладзеных на музыку. Яго Валянцін Міхайлавіч стварыў для сына Андрэя, тады яшчэ школьніка, каб абараніць навагодні касцюм. Так з'явіўся спачатку верш, а затым з дапамогай выкладчыцы дзіцячай музычнай школы Наталлі Горнай – песня.

У якасці галоўнай жыццёвай каштоўнасці наш зямляк вызначае сям'ю, стасункі ў ёй, аб чым неаднаразова пісаў у вершах.

У кожнага з нас ёсць свае, самыя дарагія сэрцу каштоўнасці – Радзіма, сям'я, гонар, абавязак. Але за ўсімі нашымі поспехамі і няўдачамі, за ўсімі нашымі радасцямі і засмучэннямі стаяць тыя, хто даў нам жыццё, – нашыя бацькі. Светлай памяццю самага блізкага і дарагага чалавека – мамы Галіны Антонаўны – прысвяціў аўтар свае зборнікі. Свой першы верш ён напісаў дзень яе. І пасля:

*Дзень добры, мама! Шмат гадоў
Ты гэтак пісьма чакала.
І вось, пішу табе ізноў –
Твой сын – ні многа і ні мала...*

Напэўна, нездарма большасць вершаў В. Семянякі прысвечана жанчыне, вялікаму і таямнічаму пачуццю кахання да яе. Лірычныя вершы, што ўвайшлі ў зборнік, былі напісаны ў розныя часы, пад удзеяннем розных абставінаў. Але ўсіх іх аб'ядноўвае адно – пачуццё надзвычайнай павягі і захаплення прыгажосцю жанчыны, велічыняй і значнасцю яе жыццёвага прызначэння, высакароднай місіі працягу роду чалавечай. І гэта невыпадкова. Так здарылася, што па жыцці В. Семяняку

давялося часцей кантактаваць з жанчынамі – і ў сям'і бацькоў, дзе самымі надзейнымі сябрамі былі сёстры, і ў час вучобы, і на працы.

Інтымныя перажыванні ў вершах Валянціна Міхайлавіча прысвечаны яго жонцы Валянціне, якая побач з паэтам у радасці і горы ўжо не адзін дзясятак гадоў:

*За слодыч вуснаў і начэй,
За ўсё, што здзейсніць здолеў,
Удзячны Той, чыя вачэй
Мне не забыць ніколі...*

В. Семяняку вельмі папанцавала, што ў яго клапатлівыя дзеці – сын Андрэй і дачка Наталля. Дачка таксама піша вершы.

Прысвяціў В. Семяняка і асаблівы верш асаблівым людзям – настаўнікам:

*Хто ты ёсць? Што любіў?
Што бярэ?
Вечны сейбіт, мысліцель,
Шукальнік,
Выхваецель дзяцей, педагог,
А напрату – звычайны
настаўнік...*

Самае чыстае і добрае пажаданне, з якім чалавек звяртаецца да чалавека, – пажаданне шчасця: *У чым чалавечое шчасце?
Ад веку – цяжкае пытанне.
Шукайце адказ, шукайце –
Ад вечара і да рання...*

На думку паэта, нельга быць шчаслівым без такіх духоўных каштоўнасцяў, як патрыятызм, культура свайго краю, без радасці бачыць блакітнае неба, адчуваць пах духмянага хлеба, без надзейных і верных сяброў.

Пазнаёміўшыся бліжэй з паэтам-зямляком і яго творами, я ўпэўненая, што знайду адказ на любое жыццёвае важнае пытанне, правільна выберу свой шлях.

У 2019 годзе Валянцін Міхайлавіч абраны дэпутатам Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, дзе з'яўляецца старшынём Пастаяннай камісіі па дзяржаўным будаўніцтве, мясцовым самакіраванні і рэгламенце.

*Зраблю выснова: Валянцін
Міхайлавіч – чалавек-талент,
шчыры заступнік усяго роднага,
беларускага, заўсёды выступае
супраць таго, што звязана з
уціскам роднай мовы, занябан-
нем культуры і духоўнасці на-
шага народа. А сведчаннем та-
му яго творы, якія вучаць нас
любіць усё гэтае багацце.*

*Кацярына СяўКО, выпускніца
Князеўскай сярэдняй школы
Зэльвенскага раёна
Кіраўнік Антаніна СКУБА, настаўніца
беларускай мовы і літаратуры
Князеўскай сярэдняй школы*

Будзем памятаць мы...

Кнігазбор музейнага рупліўцы

Памяці гісторыка, краянца
і бібліяфіла Лявонція Клока

(Заканчэнне.
Пачатак на стар. 3)

Ці магла азначаць такая палітычная «неадкаванасць» (або юнацкая падатлівасць і нявопытнасць) тое, што Лявонці меў хаця б найменшую датычнасць да «Саюза беларускай моладзі»? Да падобных пытанняў ніхто ніколі і блізка не падыходзіў. Па цалкам зразумелых прычынах. Толькі самыя тонкія й выпадковыя адгалоскі.

На працу ў Нямецкуну яго не сагналі, з немцамі не падаўся, па вяртанні камуністаў ад рэпрэсіяў не пацярпеў, але і ў армію не прызвалі (у адрозненне ад многіх беларусаў нават 1927 г. нараджэння, якіх масава адпраўлялі пад Кенігсберг). Слабы зрок? Мажліва.

Людзі, якія яго ведалі блізка, казалі, што па вызваленні Мінска ён перадаў «кампетэнтным» органам поўныя камплекты мінскіх газет часоў акупацыі, і што гэты ўчынак быў ацэнены адпаведна. Ды ўсё ж перабыванне на акупаванай тэрыторыі ў часе вайны, аб чым паведамлялася ў адпаведнай графе анкет, потым стала перашкодаю для навуковай кар’еры Лявонція Дзмітрыевіча.

Ды вернемся ў 1944-ы. Ён ідзе працаваць на таварную станцыю змазчыкам вагонаў, пасля ў вагонарамонтны пункт № 5 чорнарабочым і качагарам. Верагодна, паўплываў бацька-чыгуначнік. Нагадаем, што гэтая галіна была цалкам ваенізаваная, і форма, парадак, дысцыпліна вылучаліся павышанай строгасцю.

Адначасова Лявонці вучыўся ў 9-м класе 8-й вечаровай школы Мінска, бо 10-га класа на той час там не было. 15 кастрычніка 1945 г. ён паступіў на падрыхтоўчае аддзяленне БДУ і ўжо ў чэрвені 1946 г. пасля паспяховай здачы іспытаў на атэстат сталасці быў залічаны на 1-ы курс гістфака. У 1951 г. Л. Клок атрымаў вышэйшую педагогічную адукацыю па спецыяльнасці «гісторыя». Тэмаю дыпломнай працы была «Бітва пры вёсцы Лясная» – адзін з ключавых момантаў Паўноч-

най вайны 1700 – 1721 гг. Пра яго навуковую мэтанакіраванасць сведчыць той факт, што пры размеркаванні Клок па ўласным жаданні быў накіраваны настаўнікам гісторыі ў найблізкую да Лясной Васквіцкую сярэдняю школу Слаўгарадскага раёна, дзе адпрацаваў да жніўня 1956 г.

У гэты ж час Лявонці Дзмітрыевіч надзвычай старанна займаўся гісторыяй горада Слаўгарада (старадаўняга Прапойска, Прапошаска) і яго ваколліцаў, выявіў сябе як таленавіты краязнаўца. Сабраныя за некалькі гадоў гістарычныя сведчанні паслужылі матэрыялам для шэрага публікацыяў у абласной прэсе. Усяго ж ад пачатку 1958 г. і да сярэдзіны 1960-га выйшлі не меней за 26 публікацыяў. Сярод іх варта асобна адзначыць артыкулы, прысвечаныя бітве пры Лясной.

Высілкі не прапалі дарэмна. Яшчэ ў сярэдзіне 1950-х гг. у дырэктара Магілёўскага абласнога музея Івана Сяргеевіча Мі-

гуліна з’явілася ідэя стварыць мемарыяльны комплекс на месцы знакамітай бойкі са шведамі. Менавіта Л. Клоку, які ў жніўні 1956 г. быў прыняты навуковым супрацоўнікам у штат музея, і было даручана ўзначаліць будучы культурны аб’ект, стаяць пры яго вытоках.

Ён скрупулёзна ўзнаўляў старонкі мінулага, здавалася, назаўжды страчаныя, займаўся гісторыка-архіўнымі даследаваннямі, пошукамі музейных прадметаў у зборах Масквы, Ленінграда, Палтавы. У выніку карпатлівай працы 12 кастрычніка 1958 г. мемарыяльны комплекс у вёсцы Лясная быў адкрыты.

У 1958 г. Л. Клок выдаў брашуру «Бітва пад Лясной у 1708 годзе» (у суаўтарстве з С. Копыскім і І. Мігуліным), а ў 1961 г. – «Бітва пад Лясной (Экспазіцыя музея ў Лясной)». Працу над тэмаю ён працягваў і пазней, калі рыхтаваўся да паступлення ў аспірантуру.

У жніўні 1960 г. Лявонці Дзмітрыевіч пераехаў у Мінск і быў залічаны на пасаду навуковага работніка аддзела феадалізму ў

Дзяржаўны музей БССР (з 20 кастрычніка 1961 г.). Тады ж ён пачынае актыўна ствараць свой асабісты КНІГАЗБОР – паступова становіцца вядомым мінскім бібліяфілам.

...Пазней з задавальненнем распавядаў, як пад час адпачынку ў выезджаў у букністычныя крэмы Масквы і Піцера, а вяртаючыся, штотаз здаваў набытыя кнігі ў багаж – столькі іх было. Адрозна пасля грашовай рэформы 1961 г. цэны на іх упалі неверагодна – для кнігалябоў прыйшлі залатыя дзянкі.

Ён таксама быў актыўным членам Усесаюзнага таварыства «Знанне» і Беларускага добраахвотнага таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры, праводзіў значную навукова-асветніцкую працу, рэгулярна выступаў з гутаркамі і лекцыямі на разнастайныя тэмы, за што меў шэраг удзячнасцяў і заахвочванняў. А вось абараніць дысертацыю так і атрымалася, хаця шмат яго матэрыялаў змешчана ў 12-томнай Беларускай Савецкай энцыклапедыі, энцыклапедычным даведніку «Мінск» ды іншых выданнях.

Прыкладна ў самым пачатку 1980-х Лявонці Дзмітрыевіч паказаў мне дарэвалюцыйны фотальбом «Виды Мінска». Праз колькі дзесяцігоддзяў яго расповеды пра разбураныя праваслаўныя храмы нашай сталіцы прывялі аўтара гэтых радкоў да напісання артыкула «По приказу вождей атеизма», а нядаўна – да выдання асобнай кнігі «В Беларусі три столицы: Минск, Жировичи, Плещеницы...».

...Жыццё не стаяла на месцы. У 1985 г. выдавецтва «Польмя» выпусціла каталог «Старопечатные книги кирилловской печати в музеях Белоруссии», укладальнікам якога быў Л. Клок, загадчык сектара феадалізму Дзяржаўнага музея БССР. А ў

1989 г. там жа выйшла яго апісанне «Мінскага клада», знойдзенага 4 жніўня 1988 г. пад час капання траншеі для пракладкі цеплатрасы на рагу вуліцаў Рэспубліканскай і Валадарскага (547 сярбных прадметаў агульнай вагою 13 кг). На той час ён ужо даўно меў сталую рэпутацыю вялікага знаўцы мінскай даўніны.

Тут да месца скажаць пра такія абставіны. У сярэдзіне 1980-х «залінейны» раён масава зносілі. Зламалі і дамок Клока, а яму выдалі маленькую аднапакаёвую кватэру (зусім не раўнацэнную па плошчы) на Паўднёвым Захадзе, непадальк універсала «Волгоград». Вось тады яго бібліятэка і спазнала сур’ёзнае выпрабаванне (няхай сабе і не першае і не адзінае...). Перасунуць яе на новае месца жыхарства не было ніякай мажлівасці (я таму сведка, бо быў сярод тых, хто дапамагаў Клоку ў часе пераезду). Усведамляючы гэта, Лявонці Дзмітрыевіч быў проста вымушаны загадаць распрацаваць і раздарыць усё, што не ўмяшчалася ў новыя аб’ёмы жыццёвай прасторы. І некаторыя кнігі з яго экслібрысам разышліся па новых адрасах...

Акрам таго, было кола «зацікаўленых асобаў», якія прымянялі метады, часцяком не зусім этычныя, і ў выніку змаглі разжыцца на вельмі каштоўныя кнігі. Скарыстоўваючы слабасць старога адзінокага чалавека.

Яго сямейнае жыццё не зладзілася. Аб прычынах меркаваць не мне. З былой жонкаю і дачкою ён не кантактаваў. Сумна і тужліва.

З узростам, калі прыходзіць непазбежныя немачы, узнікае зразумелая апаска – а хто падасць, калі спатрэбіцца, хаця шклянку вады? Па дабрый душэўнай Лявонці Дзмітрыевіч прапісаў да сябе кватаранта, які і стаў у выніку спадчыннікам і распарадкам бібліятэкі...

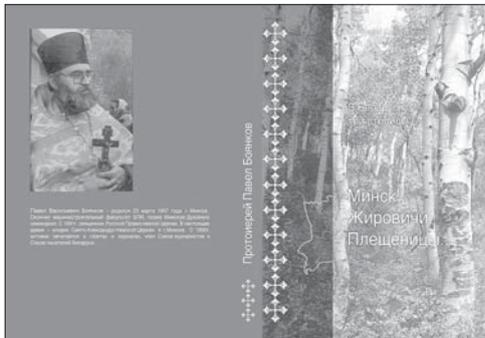
Сваю доўгую службу ў Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі Лявонці Дзмітрыевіч Клок скончыў 1 студзеня 1995 г. ва ўзросце 70-і гадоў. Памёр ён 17 чэрвеня 1996 г. у Мінску.

Пройдзены ім жыццёвы шлях не быў ні лёгкім, ні бясмарным. Чорнарабочы на чыгунцы, студэнт, настаўнік, краязнаўца, гісторык, бібліяфіл – ён пакінуў па сабе добрую памяць.

Беражліва захоўваю яго кнігі, маюся аб ім і дома, і ў храме. Памяні яго, Госпадзе, у Царстве Тваім!

Праф. прэз. Павел БАЯНКОЎ

Аўтар шчыра ўдзячны Алене Яўгенаўне Купрыянай, выкладчыцы Дзяржаўнага прафесійнага ліцэя № 9 імя А.П. Старагойтава г. Магілёва, за прадстаўленны матэрыялы.

Наш календар

20 ліпеня споўнілася 140 гадоў з дня нараджэння беларускага паэта, празаіка, перакладчыка, музыканта і фалькларыста Гальяша Леўчыка (сапр. Ілья Міхайлавіч Ляўковіч).

Нарадзіўся ў Слоніме ў сям'і каваля. Скончыў Слонімскае павятовае вучылішча. Служыў у канцылярыях з'ездаў міравых суддзяў, судовага следчага ў Слоніме. У 1904 – 1920 гадах працаваў чарцёжнікам у магістраце Варшавы.

Пастаянна жывіў у Варшаве, але лета праводзіў звычайна ў Слоніме, дзе меў свой невялічкі дамок.

Друкавацца пачаў з 1908 года ў «Нашай Ніве». Выдаў зборнік вершаў «Чыжык беларускі» (Вільня, 1912). У 1920-я далучыўся да рэвалюцыйна-рамантычнага кірунку заходнебеларускай паэзіі. Выступаў як публіцыст, гумарыст і сатырык (друкаваўся ў гумарыстычных часопісах «Авадзень», «Маланка»). Супрацоўнічаў з дзіцячым часопісам «Заранка».

У Варшаве ён збіраў сродкі на пасмяротнае выданне зборніка твораў Сяргея Палуяна, шукаў платную рэкламу для «Беларускага календара», выпытваў і выманьваў у збыднелых арыстакратаў Польшчы граматы, пячаткі, беларускія выданні.

У слоніміскім доме Гальяша Леўчыка быў сапраўдны музей. Зоська Верас так згадала пра яго: «Адзін даволі вялікі пакой, даўгі-даўгі, з адным акном. Пакой здаваўся вузкім таму, што адна яго сцяна была адбудаваная даволі шырокімі паліцамі ад падлогі да столі. І на іх кніжкі, кніжкі... Сапраўды, бібліятэка вялікая, цікавая і каштоўная. Сабрана хіба ўсё, што выйшла з друку ў беларускай мове. Усе гадавікі «Нашай Нівы» ад самага яе пачатку, «Гоман», некалькі нумароў «Мужыцкай праўды», Францішак Багушэвіч: Дудка, Смык..., «Сялянка» Дуіна-Марцінкевіча ды іншыя яго творы... Купала, Колас... Усё, што выдала Суполка «Загляне сонца і ў наша ваконца»... І ўсе тамы «Lud Białoruski» М. Федароўскага, падараваныя Гальяшу Леўчыку аўтарам... Усе паліцы ўпрыгожаныя партрэтамі пісьменнікаў, паштоўкамі, краявідамі... Шмат з таго было купленым, але шмат і падараваным аўтарамі ды знаёмымі».

Меў багатыя, найперш беларусазнаўчыя бібліятэкі ў Варшаве і Слоніме. Збіраў і апрацоўваў фальклор, узоры народнай керамікі. Добра граў на гітары, акарыне, маляваў. На свае тэксты пісаў музыку (зберагліся ноты яго песні «Мне трэба умярці...»). Пераклаў на беларускую мову творы Ю. Славацкага, Уладзіслава Сыракомлі, М. Канапіцкай, К. Тэтмаера, А. Лянге ды інш. Падрыхтаваны ім зборнікі вершаў «Беларускі жаваранак» і трыялетаў «Мудра пагаворка – соладка і горка» аўтару выдаць не ўдалося.

У 1932 годзе дзякуючы артыкулу ў варшаўскай газеце пра дзяўчыну, якая жыве ў Слоніме і напісала кнігу, Гальяш пазнаёміўся са сваёй будучай жонкаю Зосіяй. Але сямейнае жыццё было падобнае да пекла, жонка ўвесь час сварылася, таму яны жылі паасобку – у Варшаве ці Слоніме, часам мяняючыся.

Пасля далучэння Заходняй Беларусі да БССР у Слонімі адмыслова да Гальяша заехаў Янка Купала.

Жонка творцы была арыштаваная акупацыйнай паліцыяй у 1942 годзе (у яе знайшлі польскі сцяг з арлом) і расстраляная на Пятралевіцкай гары непдалёк Слоніма.

Тады Гальяш падаўся ў Варшаву, каб выратаваць сваю кватэру і архіў. Але кватэру занялі чужыя людзі, і ён застаўся без жонкі, кватэры і архіваў. У акупаванай немцамі Варшаве ён галадаваў, а ў 1944-м памёр.

У 1980 годзе ў выдавецтве «Мастацкая літаратура» выйшла кніга выбраных твораў Гальяша Леўчыка «Доля і хлеб» (укладальнікі Я. Саламевіч, Н. Ляшковіч, аўтар прадмовы У. Калеснік).

Падрыхтаваў Алякс Сачанка

Гальяш ЛЕЎЧЫК

Хараство

Паэма прозай

Хараство – гэта сіла і магутнасць! Гэта суцэльнасць у мностве; суцэльнасць, складаючая адначасна згодную і гарманічную частку Вялікае Цэласці, званае Сусветам.

І таму, назіраючы гэтае Хараство, мы чуюм Сусвет, мы чуюм Яго велізарнасць і магутнасць. Шчаслівы той, хто гэтак адчувае.

Любячы хараство, мы ідзём да таго, каб нашы дзеянні былі гарманічна часткай Сусвету, мы імкнёмся да Добра, бо Дабро – гэта Хараство ў дзеянні.

Бо перад намі маўклівы, таямнічы Сусвет... Ціхі і велізарны нават для думкі, для мыслі... без пачатку і канчатку...

Углядаючыся ў яго, адчуваем супакойны такт Бясчасу. Здаецца нам, што чуюм матыў, мелодыю, якую граюць зоры, мільёны зор і зорак у сваім гарманійным бегу... У гэтай мелодыі няма ні радасці, ні суму, ні болю...

У Сусвеце ёсць нязменны парадак, вечная Суцэльнасць з'явішчаў, дзіўная лучнасць у прывідным хаосе ці беспарадку.

Свято, што мы бачым, якое даходзіць да нашых вачэй з найдалёкшых зораў, калі мы ў пагодную ноч з прыемнай цікавасцю разглядаем неба, – гэта тая самая энергія, якая выражаецца нашым уласным бытам. Гэта тое, што малы чалавек і велізарнае сонейка – частка Аднае Вялікае Цэласці.

Ёй

Не чапай ты мяне,
не глядзі ты сюды –
І не ведай, што я
сумны песні пяю...
Ты ў бядзе не жыла, ты
не знаеш бяды;
Наракала ж калі ты
на долю сваю?!

Не чапай ты мяне,
не глядзі ты сюды –
У ваконца маё
і у хатку маю!
І не знай: як жыву, што
я хворы, худы,
Што нядолю цярплю,
што над прорвай стаю...

Не чапай ты мяне,
не глядзі ты сюды
І не знай, як я тут
сам працую, раблю...
Ты багата жывеш, ты
не бачыш жуды,
Мы не роўны сабе –
я цябе не цярплю...

Не чапай ты мяне,
не глядзі ты сюды,
Адыдзіся і лепш не любі
ты мяне!
Прападзе твой агонь,
і пагінуць труды –
Я любіць маю што
у сваёй старане!
18.11.1909

Дружна, брацця!..

Дружна, брацця,
будзьма ў згодзе,
Ці ў нядолі, ці
ў прыгодзе,
І злучэмся ў шнур,
як гусі,
На дабро ўсёй Беларусі.

Бо ці хто калі патрапіць
Венік паламаць адразу?
Не далее, – толькі
страціць
Многа поту, сіл і часу!

А калі яго развяжа,
Кожну ён тагды
галінку,
Як вазьмецца,
як наляжа,
Пераломіць,
як былінку!
Дык і мы, калі
ў грамадзе
Разам станем,
як сцяною,
Дружна будзем жыць
і радзіць,
Не застрашаць нас
бядою!!!
1911

Чыжык

– Чыжык, чыжык,
дзе ты быў?
– Я на Белай Русі жыў:
Бачыў слёзы,
жало крык,
Як гаруе там мужык...

– Чыжык, чыжык,
дзе ты быў,
Што ты чуў там,
што рабіў?
– Сярод вёсак я лятаў,
Песні сумныя абіраў...

– Чыжык, чыжык,
дзе ты быў?
Што ты бачыў, што
ты сніў?
– Ох, шмат гора ёсць
там, шмат,
Выглядае беднасць
з хат...

– Чыжык, чыжык,
дзе ты быў?
– Па магілках я блудзіў,
Па курганах, ля дарог,
З жалю вытрымаць
не мог!..
1912

* * *

Хто адрокся сваіх,
Хто стыдацца нас стаў
І прыліп да чужых, –
Каб ён свету не знаў!

Мову родную хто
Пазабыў, асмаяў,
Загубіў за нішто, –
Каб ён свету не знаў!

Сваю родну зямлю
Хто чужынцу прадану,
Скрыўдзіў вёску сваю, –
Каб ён свету не знаў!

Хто з народам не жыў
І карысці не даў,
Хто сваіх не любіў, –
Каб ён свету не знаў!
1912

Душыцелям слова

Душыць магчыма
слова –
Дух слова не ўмірае:
Ён над махлярствам
вашым
Арлом увісь лятае.

Здушыць мага вам
слова,
А вось магутна сіла
Яго праз вашу голаў
Удалячынь пусціла!

Датуль дух слова будзе
На труд нас заклікаці,
Як матку, што радзіла,
Ўсё кліча крык дзіцяці.

Аж з хат, угору
ўзнятых,
І з цёмных нор капання
Устане люд працоўны –
На бой апошні ўстане.

Хаця ў баю
з махлярствам
Мо голаў шмат
паложаць,
Шмат новых іх
заступіць –
Здушыць нішто
не зможа.

Здушыць мага вам
слова –
Яго ж дух ўсё ж
свабодны,
На вашую пагібель
Арлом ляціць
галодным!

Прыйдзе эпоха нова
На новы пажарышчы –
І новы будучы словы,
І новыя бажышчы!

І новы час настане:
Як слова ў суме-жалю
Не будзе больш ніколі
Так уміраць памалу.

Ніхто больш праўды
смайлай
Не назаве праступкам –
Як прыкрае
махлярства,
Здзярэцца маска хутка.

Хоць сёння вы гарою, –
Вам часці не хапае,
З вас кожны слова Волі
Балотам абкідае.

Душэце ж, мучце слова,
Дух слова не сканае,
Ён над махлярствам
вашым
Увісь арлом лунае!
1927

ЖНІВЕНЬ

1 – **Бандарчык Васіль Кірылавіч** (1920, Слуцкі р-н – 2009), вучоны-этнограф, член-карэспандэнт НАН Беларусі, заслужаны дзеяч культуры Беларусі, лаўрэат прэміі НАН Беларусі (1999) – 100 гадоў з дня нараджэння.

1 – **Жыгімонт II Аўгуст** (у ВКЛ – Жыгімонт III; 1520 – 1572), вялікі князь ВКЛ і кароль Польшчы – 500 гадоў з дня нараджэння.

1 – **Канцэртны аркестр «Няміга»** (Мінск; 1990), структурнае падраздзяленне «Мінскканцэрта» – 30 гадоў з часу стварэння.

1 – **Хацкевіч Сцяпан Фёдаравіч** (1910, Пухавіцкі р-н – 1979), акцёр, заслужаны артыст Беларусі – 110 гадоў з дня нараджэння.

3 – **Цяплова Валянціна Анатольеўна** (1940), вучоны-гісторык, педагог, узнагароджаная ордэнам Святой Роўнаапостальнай княгіні Вольгі III ступені, ордэнам прападобнай Ефрасінні Полацкай, медалём свяціцеля Кірылы Тураўскага Праваслаўнай Царквы – 80 гадоў з дня нараджэння.

4 – **Казлоў Мікалай Раманавіч** (1945 – 2011), графік, мастак кнігі, дыпламант усесаюзных, міжрэспубліканскіх і рэспубліканскіх конкурсаў «Мастацтва кнігі» – 75 гадоў з дня нараджэння.

6 – **Абуховіч Альгерд Рышардавіч** (літаратурны псеўданім Граф Бандынэлі; 1840, Глускі р-н – 1898), паэт, мемуарыст, перакладчык, адзін з пачынальнікаў жанру байкі ў беларускай літаратуры – 180 гадоў з дня нараджэння.

6 – **Герлаван Ларыса Рыгораўна** (Георгіеўна; 1940, Мінск – 1996), мастак тэатра, якая працавала ў галіне дэкарацыйна-ўжыткавага мастацтва, графікі, тэатральна-дэкарацыйнага жывалісу, – 80 гадоў з дня нараджэння.

7 – **Якуб Ермаловіч** (Якаў Сідаравіч; 1910,

Бярэзінскі р-н – 1987), пісьменнік, аўтар праязных твораў на тэмы вайны, працы калгаснікаў і сельскай інтэлігенцыі – 110 гадоў з дня нараджэння.

7 – **Карпаў Аляксандр Аляксандравіч** (1950), кінарэжысёр, сцэнарыст, лаўрэат прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «За духоўнае адраджэнне» (2004) – 70 гадоў з дня нараджэння.

7 – **Сухамлінаў Генадзь Уладзіміравіч** (1950, Віцебск), мастак, педагог – 70 гадоў з дня нараджэння.
7 – **Цітовіч Генадзь Іванавіч** (1910, Мёрскі р-н – 1986), этнамузыкалог, дзеяч харавога мастацтва, дырыжор, народны артыст Беларусі і СССР, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола Беларусі (1968), Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1978) – 110 гадоў з дня нараджэння.

9 – **Абіхт Рудольф** (1850 – 1921), нямецкі філолаг-славіст, адзін з першых даследчыкаў і папулярызатараў беларускай культуры ў Германіі – 170 гадоў з дня нараджэння.

9 – **Бурсевіч Максім Тарасавіч** (1890, Слоніўскі р-н – 1937), дзеяч нацыянальна-вызваленчага руху ў Заходняй Беларусі, педагог, публіцыст – 130 гадоў з дня нараджэння.

9 – **Геніош Ларыса Антонаўна** (1910, Ваўкавыскі р-н – 1983), паэтэса, дзеяч беларускага нацыянальнага Адраджэння – 110 гадоў з дня нараджэння.

10 – **Беларускі тэатр дзяржаўны тэатр** (БДТ-3; 1920 – 1937), арганізатарам і кіраўніком якога быў буйны дзеяч нацыянальнай сцэны, першы народны артыст Беларусі У.І. Галубок, – 100 гадоў з пачатку існавання.

10 – **Верабей Анатоль Леанідавіч** (1950, Мастоўскі р-н), крытык, літаратуразнаўца – 70 гадоў з дня нараджэння.

10 – **Нацыянальны парк «Браслаўскія азёры»** (Браслаўскі р-н; 1995) – 25 гадоў з часу стварэння.

12 – **Галубовіч Леанід Міхайлавіч** (1950, Клецкі р-н), паэт, крытык, аўтар шэрага паэтычных зборнікаў – 70 гадоў з дня нараджэння.

Шаноўныя сябры!

Наступны нумар «Краязнаўчай газеты» паводле графіка выйдзе 14 жніўня, на 12-і старонках.

У здвоеным нумары прачытаеце чарговы даклад з першага форуму краязнаўцаў, даведаецеся пра гісторыю чыгуначнай станцыі ў Лідзе, пра польскага пісьменніка, ураджэнца Беларусі Збігнева Жакевіча, завітаеце на раку Бярэзіну. І вядома ж – даведаецеся пра адкрыцці краязнаўцаў краіны.

Будзем радыя сустрэчы ў жніўні! Варта не забыцца на падпіску.

Малая краязнаўчая энцыклапедыя

(Пачатак у № 1 за 2003 год)

ПРАСЕЧКА на метале. (Заканчэнне артыкула.)

Прасечкай рабілі патрэбныя аб'екты вырабу ці дэталі дэкору, а потым дапаўнялі іх чаканкай і інш. відамі мастацкай апрацоўкі металу. З ліставага жалеза атрымлівалі

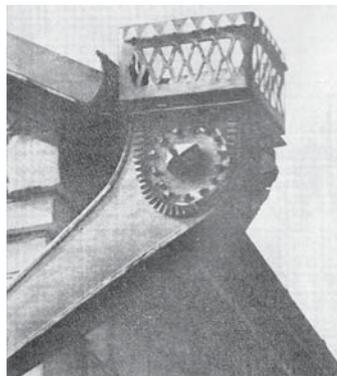
прасечкай фігурныя накладкі на мэблю, выкладкі замкоў і інш. У XVIII – XIX стст. з развіццём манументальнага дойлідства прасечка па метале пашырылася ў архітэктуры (аздаблялі флюгеры, лейкі вадасцёкаў, дэталі балконаў, ганкаў,

балюстрадаў). З канца XIX ст. у гарадскім і местачковым дойлідстве сталі папулярнымі бляшаныя дэталі з прасечкай. Характэрным узорам з'яўляецца металічны дэкор драўляных каплічак канца XIX ст., калекцыя якіх (з в. Забалаць Воранаўскага раёна) захоўваецца ў Раўбіцкім музеі беларускага народнага мастацтва (Мінскі раён).

Прасечка на метале атрымала далейшае развіццё ў сучасным сельскім будаўніцтве, асабліва з ацынкаванай бляхі ў Столінскім раёне (Давыд-Гарадок, Альшаны, Белянічы і інш.). Чатырохгранныя завяршэнні вадасцёкаў аздабляюць ажурнай прасечкай геаметрычных

узораў, бакавыя грані дадаткова ўпрыгожваюцца пышнымі бляшанымі кветкамі. Прасечка ўжываецца таксама і пры стварэнні мастацкіх вырабаў у тэхніцы чаканкі.

ПРАСЛА ў драўляным дойлідстве – 1) частка сцяны каркаснай канструкцыі або плоту з гарызантальна пакладзеных бярвёнаў, брусоў, жэрдак, дыляў, плахаў, дошак паміж 2 вертыкальнымі слупамі (шуламі). З асобных праслаў узводзілі пераважна гаспадарчыя пабудовы – аборы, гумны, хлявы і інш. у закладной тэхніцы; 2) частка крапасной сцяны паміж 2 абарончымі вежамі.

Аздаблены прасечкай вадасцёк на доме ў в. Альшаны Столінскага раёна

Аздабленая прасечкай прыдарожная капліца з скульптурай

Праслы драўлянага паркана між слупамі